

Penttilä Inari: Osallistuva budjetointi haastaa luottamaan

Helsingin nuorisoasiainkeskus on kehittänyt osallistuvaa budjetointia osaksi toimintansa vuosisuunnittelua ja vuosittaisen käyttöbudjetin lähtökohdaksi kolmen vuoden ajan. Kokemukset osallistuvasta budjetoinnista rohkaisevat soveltamaan käytäntöä julkisten palveluiden suunnitteluun ja päätöksentekoon laajemminkin. Tänä vuonna arviolta 7 000 nuorta helsinkiläistä on mukana laatimassa Helsingin nuorisotyön toimintasuunnitelmia ja budjetointia ensi vuodelle 2017.

Osallistuva budjetointi tähtää laajentamaan demokratian kenttää, jakamaan julkista valtaa ja suunnitteluosallisuutta nykyistä suuremmalle osalle ihmisistä. Osallistuva budjetointi ei koske vain budjetin laadintaa vaan ulottuu työn sisältöjen ja työntekijöiden roolin muutoksiin. Osallistuvan budjetoinnin periaatteena on tehdä julkisen talouden suunnittelusta, priorisoinnista ja satsauksista nykyistä läpinäkyvämpää, osallistaa suunnitteluun, priorisointiin ja päätöksentekoon ihmiset, joita palvelut koskevat. Osallistuva budjetointi ravistelee teknokraattista ajatusta viranomaisista palveluiden suunnittelun asiantuntijoina.

Osallistuva budjetointi nojaa ajatukseen palveluiden käyttäjien suunnitteluosallisuudesta – kun palveluita käyttävät ovat mukana niiden suunnittelussa, syntyy palveluita, jotka vastaavat ihmisten tarpeita ja ratkaisumallit pohjautuvat käyttäjien todellisiin tarpeisiin ja niiden käytettävyyden on hyvä. Osallistuva budjetointi vastaa edustuksellisen demokratian ongelmiin, puoluepoliittisen järjestelmän suosion laskuun, vahvistamalla lähiyhteisöjä ja laajentamalla osallistumisen mahdollisuuksia.

Osallistuva budjetointi voi kehittää julkisia organisaatioita nykyistä älykkäämmiksi. Samalla se haastaa julkisia organisaatioita kyseenalaistamaan nykyisiä toimintatapoja, pakottaa vuoropuheluun muiden organisaatioiden kanssa ja rakentamaan ratkaisuja yhdessä käyttäjien ja veronmaksajien kanssa. Osallistuva budjetointi vaatii organisaatioissa kokonaisvaltaista sitoutumista johdon tasolta toiminnan tuottajiin. Osallistuva budjetointi ei synny ruohonjuuritason päätöksestä, vaan on johdonmukainen tapa muuttaa toiminnan suunnittelua.

Uudenlainen toimintatapa pakottaa organisaation tarkastelemaan omaa toimintaansa kriittisesti ja avaamaan toimintaansa kehittämiseksi. Muutos vaatii työntekijöiltä kykyä neuvotella, perustella sekä fasilitoida suunnittelu- ja päätöksentekotilaisuuksia. Ilman työyhteisön keskinäistä luottamusta ja virheitä sallivaa toimintakulttuuria budjetin ja suunnittelun avaaminen kuntalaisille on vaikeaa. Osallistuva budjetointi nostaa palveluiden käyttäjät uudenlaiseen kumppanirooliin palvelujen tuottajien kanssa. Parhaimmillaan se motivoi työntekijöitä ja palveluiden käyttäjiä yhteistyöhön; kuten nuoret Kannelmäestä totesivat vuoden 2014 RuutiBudjetin päätöksiksi: *Parasta oli kun sai suunnitella ja tehdä YHDESSÄ nuoriso-ohjaajien kanssa.*

Yhteystiedot: Inari Penttilä (inari.penttila@hel.fi)